

**Срошенко Г.А., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О.,
Рябушко О.Б., Клепець О.В., Кінаш О.В., Шевченко К.В.,
Григоренко А.С., Донець І.М.
Полтавський державний медичний університет, м.Полтава**

**КАФЕДРА МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ ПДМУ – ВІД ВИТОКІВ ДО
СЬОГОДЕННЯ (НА ЧЕСТЬ 90-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ КАФЕДРИ У
РАМКАХ СВЯТКУВАННЯ 100-РІЧЧЯ ПОЛТАВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)**

Полтавський державний медичний університет – один із найстаріших провідних закладів вищої освіти України, історія якого починається з одонтологічного факультету, створеного при Харківській медичній академії (1921 р.)

Кафедра біології Харківського (Полтавського) медичного стоматологічного інституту була заснована у 1931 році. У період з 1926 по 1930 р.р. кафедру очолювали професори О. М. Нікольський, В.Л. Паулі, В.Я. Рубашкін.

З 1930 року кафедрою завідував Євген Олександрович Фінкельштейн (1897–1976) — талановитий учений, педагог та популяризатор науки. Разом із співробітниками кафедри він докорінно переробив програму курсу біології для майбутніх лікарів. За його редакцією вийшов підручник з біології, який використовувався у навчальному процесі у всіх медичних інститутах Української РСР до 1948 року.

Під керівництвом Є.О. Фінкельштейна співробітники кафедри проводили дослідження в області експериментальної морфології та біології тварин - переносників і збудників небезпечних для людини інфекцій та інвазій.

З 1931 по 1941 рік кафедру очолює кандидат біологічних наук Б.Л. Баскін. З початком війни (1941 р.) кафедру евакуювали у місто Фрунзе Киргизької РСР. У березні 1944 року інститут повернувся з евакуації у Харків і у вересні цього ж року на кафедрі розпочався навчальний процес..

Завідувачем кафедри біології обрали досвідченого організатора, видатного ученого-біолога, професора Павла Веніаміновича Власенка. Власенко П.В. на той час був директором Харківського медичного стоматологічного інституту і працював на цій посаді до 1953 року, а завідував кафедрою біології до травня 1968 року. За його редакцією видано три підручники: «Зоологія з паразитологією», «Біологія з основами генетики» і «Біологія».

Наукова робота кафедри в цей час спрямована на дослідження явищ спадковості та мінливості (зокрема, у бактерій), також вивчалися питання медичної гельмінтології, морфогенезу та регенерації у хребетних.

У 1967 році відбувається переїзд навчального закладу до Полтави і завідувач кафедри професор П. В. Власенко забезпечує розміщення її на новому місці та сприяє розширенню кадрового складу.

У період з 1968 по 1979 роки кафедрою біології завідує кандидат біологічних наук, доцент Віра Іллівна Кареліна.

У 1969 році при кафедрі біології Полтавського медичного стоматологічного інституту відкривається підготовче відділення на 100 слухачів.

Починаючи з середини семидесятих років колектив кафедри значно розширюється. З 1970 року на кафедрі під керівництвом В.І. Кареліної навчається перший очний аспірант.

З відкриттям лікувального факультету активізувалася робота студентського наукового гуртка, студенти досліджували статевий хроматин, добовий мітотичний ритм у деяких лабораторних тварин. В цей час на кафедрі виходить наукове видання “Біологічний журнал”, в якому студенти викладають результати своїх досліджень.

З 1979 по 2001 рік кафедрою завідує доктор медичних наук, професор Петро Михайлович Ковтуновський.

Ковтуновський П.М. дев'ять років (1975 - 1984 р.р.) обіймав посаду проректора з наукової роботи Полтавського медичного стоматологічного інституту (ПМСІ). Під його керівництвом створюється матеріальна база та організовується колектив для успішного виконання наукових досліджень та захисту дисертаційних робіт. У 80-ті роки розпочалася робота з вивчення проблем морфогенезу та регенерації в біології та медицині, дослідження тривали близько 20 років.

В цей же час на кафедрі планується ініціативна НДР по вивченню сезонних змін зсідання крові різних груп системи АВО у здорових людей на тлі антиоксидантної забезпеченості. Дослідження проводились під керівництвом професорів Ковтуновського П.М. та Міщенко В.П. Активну участь у виконанні науково-дослідницьких робіт кафедри приймають: Ю.В. Безуглий, Л.В. Стороженко, В.О. Пілюгін, І.М. Звягольська, К.І. Гусинська, А.А. Литвин, Г.А. Лобань, М.Ф. Шпак. За результатами досліджень в цей період виконані та захищені декілька дисертаційних робіт.

Студенти приймають активну участь у науковій роботі кафедри – гуртківці досліджують генетичну структуру полтавської популяції людей за генами, які визначають групи крові, встановлюють асоціації з окремими інфекційними та неінфекційними захворюваннями.

Проводиться активна робота у напрямку довузівської підготовки, написанню методичних розробок лекцій та практичних занять, матеріалів для матричного тестування знань студентів.

Викладачі кафедри проводять багатогранну навчально-методичну роботу, оформлюються і впроваджуються раціоналізаторські пропозиції у співавторстві з викладачами ПМСІ та інших вузів.

За період роботи професора Ковтуновського на кафедрі захищено 8 кандидатських дисертацій: Безуглий Ю.В. «Дослідження стрес-протекторної дії дібунолу і його залежність від функціонального рівня антиоксидантної системи» 1983 р.; Звягольська І.М. «Стан мікроциркуляторного гемостаза в здорових людей у різні сезони року» 1986 р.; Гусинська К.І. «Вплив оздоровчого бігу на стан системи крові» 1988 р.; Кривега Л.Г. «Структурна організація слизової оболонки верхньощелепної пазухи в нормі і при кістозних

гайморитах»; Литвин А.А. «Вплив оздоровчого бігу на гормональний баланс організму» 1988 р.; Пілюгін В.О. «Антиагрегаційна активність стінки аорти людини та її вікові зміни» 1988 р.; Ваценко А.В. «Морфологічні особливості легеневої зв'язки» 1998 р.

У 1987 році відповідно до нової програми навчання студентів кафедру біології перейменовано на кафедру медичної біології і генетики, у 1990 р. – кафедра отримала назву медичної біології, паразитології та генетики, а з 2012 року – кафедра медичної біології.

З 2001 по 2020 р.р. кафедру медичної біології очолював доктор медичних наук, професор Сергій Іванович Дубінін.

У період з 1992 року по 2006 рік Дубінін С.І. обіймав посаду ректора Полтавського медичного інституту Української асоціації народної медицини. Молодий завідувач розширює колектив кафедри медичної біології новими кадрами. Наукове спрямування кафедри в цей період - вивчення закономірностей структурної організації внутрішніх органів в нормі і при патології.

За період роботи професора Дубініна С.І. на кафедрі медичної біології захищено 3 кандидатські дисертації: Улановська-Циба Н. А. «Вікові зміни стінки жовчного міхура людини» Луганськ 2009 р.; Передерій Н. О. «Хронобіологічні аспекти будови стінки жовчного міхура людини» Луганськ 2011 р., Рябушко О. Б. «Особливості будови жовчного міхура людини і тварин в порівняльно-анатомічному аспекті» Тернопіль 2017 р.

Викладачами кафедри створюється велика база методичних матеріалів з усіх розділів дисципліни для проведення лекцій, практичних занять та організації самостійної роботи студентів. Навчально-методична література видається трьома мовами - для ефективної підготовки студентів, зокрема першокурсників-іноземців. Вагоме значення приділяється підготовці обдарованих студентів до участі у роботі наукових конференцій, предметних олімпіад.

З 2008 по 2019 роки студентам I курсу медичного факультету викладався елективний курс "Сучасні проблеми молекулярної біології", колектив кафедри створює підручник з цієї дисципліни.

Викладачі кафедри приймають активну участь у роботі наукових конференцій, з'їздів, конгресів, публікуються у провідних наукових виданнях, отримуються авторські права на твір, патенти, інформаційні листи тощо.

З 2020 року кафедру медичної біології ПДМУ очолює доктор медичних наук, професор Єрошенко Галина Анатоліївна. Вона є автором 498 наукових праць, 8 монографій, співавтором 2 підручників, 99 навчальних посібників, 18 патентів України, 14 нововведень, 5 інформаційних листів, 6 раціоналізаторських пропозицій. Підготувала 1 доктора наук і 6 кандидатів, виконуються 2 кандидатських дисертації.

Професор Єрошенко Г.А. є членом спеціалізованої вченої ради Д 08.601.03 при Дніпровському державному медичному університеті та Д 20.601.02 при Івано-Франківському національному медичному університеті МОЗ України; членом експертної групи для проведення оцінювання

ефективності діяльності закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності за науковим напрямом «Біологія та охорона здоров'я»; відповідальним секретарем журналу «Світ медицини та біології», який входить до наукометричної бази Web of Science; науковим керівником Міжкафедральної науково-дослідно-навчальної морфологічної лабораторії ПДМУ.

Робота кафедри на сучасному етапі спрямована на вдосконалення навчального процесу, патріотичне виховання студентської молоді, наукові дослідження. Працює студентський науковий гурток, організовуються предметні олімпіади, проводяться зустрічі кураторів академічних груп із студентами.

На сьогодні на кафедрі проходять навчання студенти медичного №1,2, стоматологічного та міжнародного факультетів з вивчення дисципліни «Медична біологія». На кафедрі працює комп'ютерний клас, всі навчальні кімнати оснащені плазмовими панелями.

Всі навчально-методичні, наукові, організаційні здобутки кафедри присвячуються її 90-річчю та 100-річному ювілею Полтавського державного медичного університету!